

Sygnatura akt II AKa 226/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 września 2017 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący: SSA Cezariusz Baćkowski

Sędziowie: SSA Andrzej Kot (spr)

SSA Stanisław Rączkowski

Protokolant: Anna Turek

przy udziale prokuratora Prokuratury Regionalnej Dariusza Szyperskiego

po rozpoznaniu w dniu 14 września 2017 r.

sprawy **W. J. (1)**

oskarżonego: art. 162 § 1 kk

P. P. (1)

oskarżonego z art. 162 § 1 kk

R. P. (1)

oskarżonego z art. 148 § 1 kk

na skutek apelacji wniesionej przez prokuratora wobec wszystkich oskarżonych

od wyroku Sądu Okręgowego w Opolu

z dnia 6 kwietnia 2017 r. sygn. akt III K 138/16

I. utrzymuje w mocy zaskarżony wyrok wobec wszystkich oskarżonych,

II. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. D. M., adw. W. M., adw. M. J. po 600 zł tytułem wynagrodzenia za nieopłaconą obronę z urzędu oskarżonych: W. J. (1), P. P. (1), R. P. (1) w postępowaniu odwoławczym or az po 138 zł tytułem zwrotu VAT,

III. kosztami sądowymi postępowania odwoławczego obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

R. P. (1) został oskarżony o to, że:

I. w nocy z 11 na 12 maja 2016 roku w K. woj. (...), działając w bezpośrednim zamiarze pozbawienia życia R. P. (2), uderzając pokrzywdzonego pięściami oraz kopiąc nogami po całym ciele, a następnie uderzając kilkakrotnie drewnianą sztachetą po głowie oraz tułowiu spowodował u w/w pokrzywdzonego obrażenia ciała w postaci: podbiegnięć krwawych i otarć naskórka na twarzy, rozsianych rozległych podbiegnięć krwawych powłok miękkich czaszki, mięśni skroniowych i tkanek miękkich twarzy, rozsianych i nielicznych podbiegnięć krwawych na tułowiu i

kończynach, rozsianych podbiegnięć krwawych tkanki podskórnej grzbietu i karku, a następnie wepchnął do koryta rzeki L. o głębokości około 30 – 40 centymetrów twarzą w kierunku dna, dociskając nogą na wysokości karku pokrzywdzonego doprowadził do aspiracji wody wraz z treścią obcą do dróg oddechowych, co spowodowało ostre rozdęcie płuc, w wyniku czego doszło do ostrej niewydolności krążenia i oddychania, skutkującej śmiercią w przebiegu utonięcia,

tj. o przestępstwo z art. 148 § 1 k . k.

W. J. (1) został oskarżony o to, że :

I. w nocy z 11/12 maja 2016 roku w K., woj. (...), nie udzielił pomocy R. P. (2) znajdującemu się w położeniu grożącym bezpośrednim niebezpieczeństwem utraty życia, mogąc jej udzielić bez narażenia siebie lub innej osoby na niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, wiedząc o tym, że pokrzywdzony został wrzucony do rzeki i tam pozostawiony,

tj. o przestępstwo z art. 162 § 1 kk.

P. P. (1) został oskarżony o to, że :

II. w nocy z 11/12 maja 2016 roku w K., woj. (...), nie udzielił pomocy R. P. (2) znajdującemu się w położeniu grożącym bezpośrednim niebezpieczeństwem utraty życia, mogąc jej udzielić bez narażenia siebie lub innej osoby na niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, wiedząc o tym, że pokrzywdzony został wrzucony do rzeki i tam pozostawiony,

tj. o przestępstwo z art. 162 § 1 kk.

Sąd Okręgowy w Opolu wyrokiem z dnia 6 kwietnia 2017 r., sygn.. akt: III K 138/16:

I. uznał oskarżonego **R. P. (1)** za winnego tego, że w nocy z 11 na 12 maja 2016 roku w K. woj. (...), uderzając pokrzywdzonego R. P. (2) pięściami oraz kopiąc nogami po całym ciele, a następnie uderzając kilkakrotnie drewnianą sztachetą po głowie oraz tułowiu spowodował u w/w pokrzywdzonego obrażenia ciała w postaci: podbiegnięć krwawych i otarć naskórka na twarzy, rozsianych rozległych podbiegnięć krwawych powłok miękkich czaszki, mięśni skroniowych i tkanek miękkich twarzy, rozsianych i nielicznych podbiegnięć krwawych na tułowiu i kończynach, rozsianych podbiegnięć krwawych tkanki podskórnej grzbietu i karku, a następnie działając w zamiarze ewentualnym pozbawienia go życia wepchnął go do koryta rzeki L. twarzą w kierunku dna, po czym wychodząc nadepnął nogą na kark pokrzywdzonego, co spowodowało aspirację wody wraz z treścią obcą do dróg oddechowych R. P. (2), a w konsekwencji ostre rozdęcie płuc, w wyniku czego doszło do ostrej niewydolności krążenia i oddychania, skutkującej śmiercią pokrzywdzonego w przebiegu utonięcia, to jest zbrodni z art. 148 § 1 kk i za to na podstawie art. 148 § 1 kk wymierzył mu karę 11 (jedenastu) lat pozbawienia wolności;

II. uniewinnił **oskarżonego W. J. (1)** od popełnienia zarzucanego mu czynu opisanego w pkt II części wstępnej wyroku, kosztami w tej części obciążył Skarb Państwa;

III. uniewinnił **oskarżonego P. P. (1)** od popełnienia zarzucanego mu czynu opisanego w pkt III części wstępnej wyroku, kosztami w tej części obciążył Skarb Państwa;

IV. na podstawie art. 63 §1 kk na poczet orzeczonej kary pozbawienia wolności zaliczył oskarżonemu R. P. (1) jego zatrzymanie i tymczasowe aresztowanie od 12 maja 2016 roku godzina 08:35 do 6 kwietnia 2017 roku godzina 14:15;

V. na podstawie art. 230 §2 k.p.k. zwrócił osobie uprawnionej:

- R. P. (1) dowody rzeczowe zapisane w księdze depozytów rzeczowych tut. Sądu pod numerem 33/16 pod pozycją 6- bluzę typu wojskowego koloru ciemno-zielonego, pod pozycją 7 – koszulkę t-shirt koloru jasnozielonego z krótkim rękawem, pod pozycją 8 - spodnie dresowe koloru ciemno-granatowego, pod pozycją 9 - parę obuwia sznurowanego

koloru jasno-żółtego (liczne zabrudzenia), pod pozycją 10 - skarpetki koloru szaro-granatowego, pod pozycją 11 - bieliznę -majtki koloru białego z licznymi dziurami i rozerwaniem, pod pozycją 3 - parę obuwia koloru czarnego m-ki (...) rozm. 45;

- P. P. (1) dowody rzeczowe zapisane w księdze depozytów rzeczowych tut. Sądu pod numerem 33/16 pod pozycją 12 - koszulkę t-shirt krótki rękaw z napisem joplin stronger, pod pozycją 13- sweter koloru ciemno-granatowego z jasną ramką, pod pozycją 14 - koszulkę na ramiączkach koloru czerwonego, pod pozycją 15 - spodnie dresowe koloru granatowego z biało-czarnym paskiem na bokach, pod pozycją 16 - parę skarpetek koloru szarego, pod pozycją 17 - kapcie koloru brązowego, pod pozycją 18 - bieliznę typu bokserki z napisem hilfinger koloru niebieskiego z granatowym paskiem,

- W. J. (1) dowody rzeczowe zapisane w księdze depozytów rzeczowych tut. Sądu pod numerem 33/16 pod pozycją 19- koszulkę koloru czarnego z krótkim rękawem i białym wzorem, pod pozycją 20 – spodnie typu jeans koloru ciemno-niebieskiego zapinane na guziki, pod pozycją 21 – pasek koloru czarnego ze sprzączką z napisem oryginał jeans, pod pozycją 22 – bieliznę- majtki z biało-niebieskimi paskami;

VI. na podstawie art. 44 § 2 kk orzekł przepadek dowodu rzeczowego zapisanego w księdze depozytów rzeczowych tut. Sądu pod numerem 33/16 pod pozycją 1 w postaci drewnianej sztachety.

VII. na podstawie art. 231 §1 k.p.k. złożył do depozytu sądowego dowody rzeczowe zapisane w księdze depozytów rzeczowych tut. Sądu pod numerem 33/16 pod pozycją 2 – obuwie – buty robocze koloru czarnego rozm. 41 m-ki P., pod pozycją 4- ubranie robocze – spodnie typu ogrodniczki oraz t-shirt typu POLO koloru zielonego, pod pozycją 5- parę obuwia sportowego koloru szaro-zielonego m-ki (...) rozm. 41, pod pozycją 23 – spodnie koloru szarego z metką z napisem (...) z paskiem koloru brązowego, pod pozycją 24- bluza z krótkim rękawem koloru szaro-czerwonego z napisem GN G. (...), pod pozycją 25 –koszulka koloru szarego z napisem P. (...), pod pozycją 26- prawy but koloru czarnego i dwie skarpetki koloru szarego, pod pozycją 27- majtki koloru szarego, pod pozycją 28- koszulka w kratkę – krótki rękaw z metką R. (...);

VIII. na podstawie art. 29 ust 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 roku Prawo o adwokaturze zasądził od Skarbu Państwa na rzecz adwokatów:

- M. J. z Kancelarii Adwokackiej w B. kwotę 300 (trzysta) złotych za postępowanie przygotowawcze oraz kwotę 720 (siedemset dwadzieścia) złotych za postępowanie sądowe, tytułem udzielonej oskarżonemu R. P. (1), a nieopłaconej obrony z urzędu, w tym podatek VAT;

- W. M. z Kancelarii Adwokackiej w O. kwotę 720 (siedemset dwadzieścia) złotych tytułem udzielonej oskarżonemu P. P. (1), a nieopłaconej obrony z urzędu w postępowaniu sądowym, w tym podatek VAT;

- D. M. z Kancelarii Adwokackiej w O. kwotę 720 (siedemset dwadzieścia) złotych tytułem udzielonej oskarżonemu W. J. (1), a nieopłaconej obrony z urzędu w postępowaniu sądowym, w tym podatek VAT;

IX. na podstawie art. 626 § 1 kpk, art. 624 § 1 kpk i art. 17 ust. 1 ustawy o opłatach w sprawach karnych zwolnił oskarżonego R. P. (1) od obowiązku zwrotu kosztów procesu, które poniesie Skarb Państwa i odstępuje od obciążania go opłatą sądową.

Apelację od tego wyroku wniósł prokurator co do oskarżonego R. P. (1), W. J. (1) oraz P. P. (1), zarzucając:

1. naruszenie prawa procesowego, tj. art. 7 k.p.k. i art. 410 k.p.k., mające wpływ na treść orzeczenia, polegające na dokonaniu dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodów zebranych w sprawie, poprzez uznanie wyjaśnień oskarżonego W. J. (1) za wiarygodne, co do braku po jego stronie świadomości istnienia stanu bezpośredniego zagrożenia życia i zdrowia R. P. (2) podczas gdy wyjaśnienia te są sprzeczne z wyjaśnieniami oskarżonego R. P. (1) który kategorycznie stwierdził, że przekazał pozostałym oskarżonym informację, o tym że wrzucił brata do rzeki i go tam zostawił.

2. naruszenie prawa procesowego, tj. art. 7 k.p.k. i art. 410 k.p.k., mające wpływ na treść orzeczenia, polegające na dokonaniu dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodów zebranych w sprawie, poprzez uznanie za wiarygodne wyjaśnień oskarżonego W. J. (1), R. P. (1) oraz zeznań świadka J. B. i ustalenie na ich podstawie stanu faktycznego W. J. (1) w zakresie braku fizycznej możliwości udania się na zewnątrz budynku w celu zrealizowania potrzeby fizjologicznej.

3. naruszenie prawa procesowego, tj. art. 7 k.p.k. i art. 410 k.p.k. mające wpływ na treść orzeczenia, polegające na dokonaniu dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodów zebranych w sprawie poprzez uznanie wyjaśnień oskarżonego P. P. (1) i R. P. (1) za wiarygodne i ustalenie na ich podstawie braku po stronie P. P. (1) świadomości istnienia stanu bezpośredniego zagrożenia życia i zdrowia pokrzywdzonego, podczas gdy z wyjaśnień tych jednoznacznie wynika, że R. P. (1) kategorycznie stwierdził, że przekazał pozostałym oskarżonym informację, o tym że wrzucił brata do rzeki i go tam zostawił.

4. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za postawę orzeczenia polegający na wyrażeniu błędnego poglądu, że dowody ujawnione na rozprawie i ustalone na ich podstawie okoliczności wskazują, że oskarżony R. P. (1) działał z zamiarem ewentualnym pozbawienia życia R. P. (2) w rozumieniu art. 9 § 2 k.k., podczas gdy prawidłowo oceniony materiał dowodowy wskazuje, iż działał on z zamiarem bezpośrednim w rozumieniu art. 9 § 1 k.k.

5. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia polegający na wyrażeniu błędnego poglądu, że dowody ujawnione na rozprawie i ustalone na ich podstawie okoliczności wskazują, że oskarżeni P. P. (1) i W. J. (1) nie mieli świadomości istnienia realnego i bezpośredniego zagrożenia dla życia i zdrowia pokrzywdzonego R. P. (2), o jakim mowa w art. 612 § 1 k.k., a także nie mieli możliwości udzielenia mu pomocy bez narażenia siebie na niebezpieczeństwo z uwagi na znaczne upojenie alkoholowe, a nadto ustalenie, że obowiązek udzielenia pomocy pokrzywdzonemu zdezaktualizował się w momencie jego zgonu, co skutkowało uniewinnieniem oskarżonych od zarzut z art. 162 k.k.

6. rażąco niewspółmierność kary 11 lat pozbawienia wolności orzeczonej wobec oskarżonego R. P. (1), co wynika z niedostatecznego uwzględnienia stopnia winy, społecznej szkodliwości czynu, sposobu zachowania się sprawcy, rodzaju ujemnych następstw przestępstwa, a nade wszystko celów zapobiegawczych i wychowawczych, które ma osiągnąć kara w stosunku do sprawy, a także potrzeb w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa, bowiem należyte uwzględnienie zasad wymiaru kary i środków karnych przemawia za wymierzeniem oskarżonemu kary 15 lat pozbawienia wolności.

7. niesłuszne niezastosowanie wobec oskarżonego R. P. (1) środka karnego w postaci pozbawienia praw publicznych na okres 3 lat, podczas gdy środek karny ten można orzekać za każde zabójstwo i inne przestępstwa spełniające przesłanki przewidziane w art. 40 § 2 k.k., tj. za przestępstwo popełnione w wyniku motywacji zasługującej na szczególne potępienie, a zbrodnia zabójstwa brata niewątpliwie wymaga szczególnego potępienia.

Podnosząc powyższe zarzuty, apelujący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Opolu do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja prokuratora nie zasługiwała na uwzględnienie.

Zarzuty kwestionujące uniewinnienie oskarżonych W. J. (1) i P. P. (1) od zarzutu popełnienia przestępstwa z art. 162 § 1KK są niezasadne.

Wskazany przepis określa sankcję karną dla normy obligującej do udzielenia pomocy człowiekowi znajdującemu się w bezpośrednim niebezpieczeństwie utraty życia. Uchylenie się od wykonania tego obowiązku przesądza zarazem o osiągnięciu stadium dokonania tego przestępstwa. Jest to przestępstwo formalno-bezskutkowe popełnione przez zaniechanie. Odpowiedzialność karna sprawcy jest związana z samym niewykonaniem ciężącego na nim obowiązku, bez względu na to, czy brak pomocy spowodował niekorzystne następstwa dla życia lub zdrowia pokrzywdzonego.

Obowiązek ten ma charakter powszechny i spoczywa na każdym, kto znalazł się w sytuacji, w której niezbędne jest udzielenie pomocy człowiekowi znajdującemu się w stanie zagrożenia życia lub poniesienia ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, a możliwość udzielenia takiej pomocy istnieje po stronie sprawcy bez narażania siebie lub innej osoby na takie samo niebezpieczeństwo (por. szerzej A. Zoll (red.) w: Kodeks karny. Komentarz. Warszawa 2013, t. II, s. 431 i nast.).

Nie ulega przy tym wątpliwości, że obowiązek udzielenia pomocy człowiekowi znajdującemu się w bezpośrednim niebezpieczeństwie utraty życia lub poniesienia ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, jest elementem konstytutywnym dla bytu przestępstwa nieudzielenia takiej pomocy określonego w przepisie art. 162 § 1 KK. Wymaganie określonego zachowania (w tym wypadku udzielenia pomocy człowiekowi znajdującemu się w niebezpieczeństwie utraty życia lub poniesienia uszczerbku na zdrowiu) jest bezpośrednio powiązane z sytuacją faktyczną, która obliguje do tego działania. W ramach określonych w art. 162 § 1 KK taką przesłanką rodzącą obowiązek niesienia pomocy, jest stan zagrożenia dla życia lub zdrowia człowieka. ***Z punktu widzenia wyczerpania znamion przestępstwa nieudzielenia pomocy istotne znaczenie ma przy tym świadomość sprawcy co do powstania stanu zagrożenia dla życia lub zdrowia człowieka, utrzymywania się takiego stanu lub jego narastania oraz uzewnętrznienie zamiaru osoby zobowiązanej do niesienia pomocy, w postaci zaniechania podjęcia dostępnych środków mających wyeliminować lub przynajmniej zmniejszyć to niebezpieczeństwo, bez narażenia siebie lub innych osób na podobne zagrożenie.***

W niniejszej sprawie, dowody nie wskazują, by oskarżeni mieli świadomość stanu zagrożenia życia czy doznania ciężkiego uszczerbku na zdrowiu przez pokrzywdzonego. Nie byli oni świadkami zdarzenia. W tym czasie pozostawali wewnątrz budynku, natomiast bójka braci R. i R. P. (1), przemieszczała się od podwórza posesji, aż do znajdującej się po drugiej stronie ulicy, rzeki. Sytuacje konfliktowe pomiędzy bijącymi się były dla oskarżonych rzeczą naturalną. Między braćmi regularnie dochodziło do bójek, stąd oskarżeni nie mieli powodów by podejrzewać, że jeden z uczestników tragicznego zdarzenia, będzie wymagać udzielenia niezwłocznej pomocy. Ustaleń tych nie podważa twierdzenie prokuratora, że w budynku znajdowały się otwarte okna, przez które do oskarżonych musiały dochodzić odgłosy toczącej się awantury pomiędzy braćmi R. i R. P. (1), skoro brak jest danych na temat słyszalności analizowanego zdarzenia. Z zeznań świadka R. K. wynika, że w dniu 12 maja 2016r. w godzinach porannych, kiedy mijał dom P. krzyczał z podwórka i wołał oskarżonych, a ci nie reagowali, najprawdopodobniej nie słysząc jego krzyków.

Nawet gdyby przyjąć, że oskarżeni mieli świadomość zagrożenia życia pokrzywdzonego, to nie byli w stanie udzielić mu żadnej realnej pomocy. Uczestniczyli oni w libacji alkoholowej, pozostając w znacznym stopniu upojenia alkoholowego. Stwierdzone stężenia alkoholu we krwi mogły powodować zaburzenia percepcji (vide: opinia z zakresu medycyny sądowej – k. 575). Nie ma wystarczających podstaw, by kwestionować ustalenia Sądu Okręgowego, że oskarżony J. nie był w stanie oddalić się z miejsca libacji alkoholowej. Takiej podstawy nie stanowi z pewnością nieprzeprowadzenie badań fizjologicznych zabrudzeń znalezionych na bieliźnie tego oskarżonego. Jasne dla wszystkich jest, że nadmierne spożywanie alkoholu przez dłuższy okres, może stać się przyczyną skrajnego osłabienia organizmu. Wszyscy przesłuchiwani w sprawie świadkowie podnosili zaś, że oskarżony W. J. od wielu dni nieprzerwanie spożywał alkohol.

Wbrew wywodom skarżącego, fakt, że oskarżeni wyjaśniali w niektórych kwestiach nieco odmiennie w szczegółach, nie przekreśla ich wiarygodności. Sąd Okręgowy wnikliwie i rzetelnie ocenił dowody z tych wyjaśnień i dostrzegł sprzeczności pomiędzy nimi (str.14-15). Powielanie tej trafnej oceny, jawi się jako zbędne. Dodać należy, że informacja przekazana przez R. P. (1) o treści: „powiedziałem do brata P. i W. J. (1), że brata R. wrzuciłem do rzeki i zostawiłem”(k. 103) nie wskazywała na bezwzględną konieczność udzielenia pomocy pokrzywdzonemu. Fakt wrzucenia pokrzywdzonego do rzeki o stosunkowo płytkiej głębokości nie uzasadniał stanu zagrożenia życia pokrzywdzonego, szczególnie, jeśli zważyć, że takie sytuacje zdarzały się już w przeszłości. Oskarżony nie poinformował przy tym współtowarzyszy, że zostawił R. P. (2) nieprzytomnego.

Nie uszło uwadze Sądu Okręgowego, że oskarżony J. zaprzeczył, by R. P. (1) informował jego i P. P. (1) o wrzuceniu pokrzywdzonego do rzeki. Oskarżony J. wyjaśnił, że R. P. (1) powiedział wyłącznie o tym, że „sypnął” bratu. Sąd orzekający miał podstawy uznać, że nie wynikało to z chęci zatajania jakichkolwiek informacji przed organami ścigania, a z niepamięci, związanej ze stanem upojenia alkoholowego w którym się znajdował, o czym już pisano wyżej.

Nie podważył skutecznie apelujący ustalenia, że w dacie kiedy R. P. (1) wrócił do współoskarżonych po pobiciu brata, ten już nie żył. Takie ustalenie, będące wynikiem rozstrzygnięcia nie dających się usunąć wątpliwości, zrodzonych na bazie opinii biegłego z zakresu medycyny sądowej (k. 596), jawi się jako prawidłowe. Udzielenie pomocy pokrzywdzonemu było już zatem w tym momencie niemożliwe.

Wbrew podniesionym przez prokuratora zarzutom, Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku dokonał również wnikliwej analizy strony podmiotowej i przedmiotowej czynu przypisanego oskarżonemu R. P. (1) i doszedł do słusznego wniosku, iż działał on w zamiarze ewentualnym dokonania zabójstwa. Nie ma racji skarżący prokurator, gdy neguje ustalenia odnoszące się do tego zamiaru. Obstając przy zamiarze bezpośrednim, polemicznie tylko nie zgadza się z Sądem Okręgowym, że nie było kategoriycznych podstaw do stwierdzenia, iż obrażenia pokrzywdzonego w postaci podbiegnięcia krwawego o wymiarach 6x5cm w prawej okolicy potylicznej powstały w wyniku przytrzymywania głowy pokrzywdzonego pod wodą. Sąd I instancji oparł się w tej kwestii nie tylko na wyjaśnieniach oskarżonego, ale również na opinii biegłego z zakresu medycyny sądowej, który wskazał, że „nie można wykluczyć, ani potwierdzić, że obrażenia pokrzywdzonego powstały przez dociskanie głowy do podłoża... Teoretycznie nie mogą wykluczyć, że obuta noga nadepnęła na głowę, mogłoby to spowodować takie obrażenia” (k. 596). Biegły przyznał, że obrażenia pokrzywdzonego mogły powstać przy przytrzymywaniu głowy pod wodą, jednakże wskazał, że byłyby to ustalenia wyłącznie hipotetyczne, a przyjęcie jakichkolwiek pewnych, jednoznacznych i kategoriycznych wniosków w tym zakresie jest niemożliwe. Nader istotne jest też, że oskarżony już na wstępnym etapie śledztwa, w „pierwszych” wyjaśnieniach, wyjawiał fakt nadegnięcia na kark pokrzywdzonego, nie posiadając wówczas wiedzy o obrażeniach w tym miejscu ciała pokrzywdzonego. To wszystko pozwalało zatem jedynie na ustalenie, zgodne z wyjaśnieniami oskarżonego, że nadepnął na kark pokrzywdzonego podczas wychodzenia z rzeki, co było decydujące dla przyjęcia, że oskarżony działał wyłącznie z zamiarem ewentualnym pozbawienia życia R. P. (2).

Prawdą jest, że oskarżony z dużą siłą uderzał pokrzywdzonego sztchetą w okolice głowy. Jak wskazał biegły z zakresu medycyny sądowej, obrażenia, które w ten sposób spowodował oskarżony kwalifikowane są jako powodujące naruszenie czynności narządów ciała nie dłuższej niż 7 dni (k. 596). Nie były więc niebezpieczne dla życia pokrzywdzonego. Podkreślić w tym miejscu należy, że oskarżony widząc, iż pokrzywdzony nie jest już w stanie się bronić, zaprzestał dalszych uderzeń.

Bazę dla wnioskowania o towarzyszących sprawcy intencjach stanowią nie tylko okoliczności przedmiotowe czynu, objawiające się, przedsięwziętym przez niego sposobem działania wobec swej ofiary. Równie istotne są przesłanki natury podmiotowej, obrazujące przyczyny i tło zajścia, stosunek do pokrzywdzonego, zachowanie przed i po czynie, czy wreszcie osobowość napastnika. Poza sporem jest, że oskarżony od dłuższego czasu był skonfliktowany z pokrzywdzonym, konflikt nasilił się przed krytycznym zdarzeniem i charakteryzował się dużym natężeniem agresji, z obu stron. Bójka zaistniała pomiędzy stronami, nie była niczym wyjątkowym. Co więcej, w dniu zdarzenia to pokrzywdzony wywołał kłótnię, awanturując się po powrocie do domu. Brak jest przesłanek do zdyskwalifikowania wyjaśnień oskarżonego, że miał zamiar wyłącznie nastraszenia pokrzywdzonego i uciszenia go, w ten sam sposób, jak wcześniej to czynił. Dysponując sztchetą, mógł doprowadzić do śmierci brata jeszcze przed wepchnięciem go do rzeki. Tymczasem po pobiciu, widząc brak działań obronnych, zaprzestał zadawania ciosów i wrzucił pokrzywdzonego do rzeki, podobnie, jak zrobił to kilka dni wcześniej, na co wskazują eksponowane przez skarżącego, zeznania L. B.. To właśnie fakt, iż podobna sytuacja miała miejsce kilka dni wcześniej świadczy o tym, że oskarżony realizował utarty schemat działania wobec awanturującego się pokrzywdzonego, nie dążył zaś do jego zabójstwa. Oskarżony wyjaśnił: „Mnie nie obchodziło co się stało z bratem R.”. Było mu zatem obojętne, co stanie się z pokrzywdzonym, pozostawionym w rzece, co jest charakterystyczne dla zamiaru ewentualnego (koncepcja obojętności, w myśl której

sprawca działa z zamiarem wynikowym jeżeli, „ani chce popełnić czyn zabroniony, ani chce nie popełnić czynu zabronionego, zachowując pełną obojętność wobec tego, co może nastąpić- przyp. SA) .

Podniesiony przez skarżącego zarzut rażącej niewspółmierności wymierzonej oskarżonemu kary pozbawienia wolności nie został poparty argumentacją przekonującą, tj. taką, która mogłaby prowadzić do jego uwzględnienia. Skądinąd bardzo trudnym byłoby wykazanie, iż orzeczenie względem oskarżonego kary 11 lat pozbawienia wolności w sytuacji, gdy maksymalny jej wymiar mógł sięgać 15 lat, czyni karę wyrokiem orzeczoną łagodną w stopniu niedającym się zaakceptować. Karę tę można bowiem uznać za łagodną, ale nie w rażącym stopniu.

Wbrew temu co zarzuca skarżący, Sąd Okręgowy właściwie ocenił wszystkie okoliczności obciążające mające znaczenie dla wymiaru kary, przede wszystkim wysoki stopień społecznej szkodliwości przypisanego oskarżonemu czynu z art. 148 § 1 kk i równie duży stopień zawinięcia. Miał na uwadze te okoliczności znamionujące od strony przedmiotowej zachowanie oskarżonego, które zdecydowanie przemawiają przeciwko niemu: najbliższe pokrewieństwo z ofiarą, fakt, że agresja i napastliwość oskarżonego nie miały uzasadnienia, że pod wpływem dość błędnego bodźca emocje pchnęły oskarżonego do określonego postępowania. Uwzględnił Sąd orzekający zachowanie oskarżonego po czynie, wyrażające całkowitą obojętność na los pokrzywdzonego. Nie pominął właściwości i warunków osobistych oskarżonego, tego, że nadużywał on alkoholu. Trafnie jednak Sąd Okręgowy ocenił, że pomimo nagromadzenia licznych okoliczności obciążających wobec oskarżonego nie zachodzą podstawy do wymierzenia kary w granicach górnego zagrożenia ustawowego. Nie sposób bowiem utracić z pola widzenia okoliczności popełnienia czynu oskarżonego. Jak wynika z jednolitych zeznań świadków pomiędzy oskarżonym, a pokrzywdzonym od dawna istniał konflikt. Przedmiotowe zdarzenie nie było czymś wyjątkowym. Co więcej, relacje świadków dowodzą, że awantury wywoływał częściej pokrzywdzony. Z uznanych za wiarygodne wyjaśnień oskarżonych wynika, iż także w krytycznym dniu to pokrzywdzony wywołał kłótnie. Niewątpliwie zatem do popełnienia czynu oskarżonego przyczyniło się zachowanie pokrzywdzonego. Działanie oskarżonego miało bez wątpienia charakter nagły, impulsywny, nie przemyślany, nie zaplanowany. Apelujący zbyt małą wagę przywiązuje także do faktu, że w trakcie składania wyjaśnień, oskarżony dokładnie opisał przebieg zdarzeń i okazywał skruchę. Nie można zatem podzielić poglądu wyrażonego w apelacji, że wymierzona oskarżonemu kara 11 lat pozbawienia jest niewspółmierna oraz że nie spełni swych celów, tak zapobiegawczych w odniesieniu do oskarżonego, jak i jeśli chodzi o jej oddziaływanie ogólnoprewencyjne.

Nie można też zaaprobować stanowiska prokuratora, że zbrodnia ta została dokonana w wyniku motywacji zasługującej na szczególne potępienie, co miałyby uzasadnić wymierzenie oskarżonemu środka karnego w postaci pozbawienia praw publicznych. W doktrynie i judykaturze przyjmuje się, że „motywacja zasługująca na szczególne potępienie” to motywacja w rozumieniu powszechnym jaskrawo naganna, wywołująca w społeczeństwie silne reakcje repulsywne - oburzenie, potępienie, gniew (Marek, Komentarz, s. 371). Motywy powodujące sprawcą są tu tego rodzaju, że zasługują na wyjątkowe napiętnowanie (wyrok SA w Krakowie z dnia 16 stycznia 2002 r., II AKa 308/01, KZS 2002, z. 2, poz. 32; wyrok SA w Lublinie z dnia 27 kwietnia 1999 r., II AKa 12/99, Apel.-Lub. 1999, z. 3, poz. 24).

Ustawa nie zawiera katalogu okoliczności nakazujących uznanie danego zachowania za motywację zasługującą na szczególne potępienie. Kwestia ta podlega ocenie sądu orzekającego przez pryzmat okoliczności konkretnej sprawy. W praktyce przyjmuje się, że nie zalicza się do nich „ani tych elementów, które wchodzą w skład znamion typu przestępstwa, ani nawet tych, które podlegając stopniowaniu, mogą mieć wpływ na zaostrzenie wymiaru kary. Będzie to więc motyw towarzyszący realizacji znamion przestępstwa, ale pozostający poza ich zakresem” (wyrok SA w Łodzi z dnia 28 marca 2002 r., II AKa 32/02, Prok. i Pr.-wkł. 2004, nr 4, poz. 17).

Samo stwierdzenie, że sprawca popełnił czyn zabójstwa brata, nie oznacza przyjęcia, iż popełnił go w wyniku motywacji zasługującej na szczególne potępienie.

Z tych wszystkich względów, nie znajdując podstaw by uwzględnić wniesioną apelację, Sąd Apelacyjny utrzymał zaskarżony wyrok w mocy.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej oskarżonemu z urzędu w postępowaniu odwoławczym orzeczono na podstawie art. 29 ust.1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze, ich wysokość określając na podstawie

rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu.

SSA Andrzej Kot SSA Cezariusz Baćkowski SSA Stanisław Rączkowski